

Lärarhandledning

Gulduppdraget

åk 3–5

Berättarministeriet

Gulduppdraget – redaktören behöver hjälp

Välkommen till Gulduppdraget. Materialet har tagits fram av Stiftelsen Berättarministeriet i samarbete med Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA). Avsikten är att ge dig som arbetar med elever i årskurs 3–5 stöd att på ett lustfyllt sätt öka intresset för barnlitteraturen. Programmet syftar också till att skapa samtal om texter, ord och vikten av ordförråd för att utveckla elevernas språk.

Redaktör Schwartz hör av sig till klassen och ber om ett expertutlåtande på ALMA-prisjuryns arbete. Schwartz känner stor tillit till eleverna och undrar om de kan hjälpa till att lista ut hur juryn har tänkt. Eleverna får resonera och dra egna slutsatser kring ett brev som redaktören skickat. Redaktören blir sedan så imponerad av barnens kunskaper att hen ber dem att själva läsa en berättelse av Barbro Lindgren och reflektera över den. Därefter bjuds eleverna tillbaka till Berättarministeriet för att skriva egna motiveringar om de författare eller böcker som de tycker bäst om. Under ett högtidligt finaltillfälle får eleverna skriva och läsa upp sina motiveringar innan de postas till Schwartz i guldiga kuvert.

ALMA

Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne (ALMA) är världens största barn- och ungdomslitteraturpris. Prissumman är fem miljoner svenska kronor och delas ut årligen till en eller flera mottagare. Författare, illustratörer, berättare och läsfrämjare kan belönas. Syftet med priset är att stärka och öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen. En expertjury utser pristagarna som nomineras av institutioner och organisationer från hela världen. Litteraturpriset till Astrid Lindgrens minne inrättades av Sveriges regering år 2002 och administreras av Statens kulturråd.

www.alma.se

.....

Programmet består av fyra undervisningstillfällen; två i Berättarministeriets utbildningscenter och två i klassrummet. Det första och sista äger rum på Berättarministeriet.

1. Programmet inleds med Redaktör Schwartz bokutgivning, en kreativ övning där eleverna skapar en egen bok. Övningen innehåller gemensamt och individuellt skrivande där eleverna själva bestämmer berättelsens karaktärer och handling. Aktiviteten genomförs i Berättarministeriets utbildningscenter och är en introduktion till Gulduppsdraget.

2. Första undervisningstillfället i klassrummet introduceras med högläsning av **BREV 1** från Redaktör Schwartz och juryns motivering till ALMA-priset, följt av ett gemensamt textsamtal som syftar till att väcka elevernas nyfikenhet och intresse för språket genom svåra ord. Klassen spelar även ett ordmemory där de på ett lekfullt sätt får tillgång till ord som kan vara användbara vid boksamtal.

3. Andra undervisningstillfället i klassrummet inleds med högläsning av **BREV 2** där eleverna får i uppdrag av Redaktör Schwartz att själva läsa och reflektera över Barbro Lindgrens författarskap. Klassen läser tillsammans en kortare berättelse eller dikt och har sedan ett samtal om vad texten handlar om. Efter lektion två läser du upp **BREV 3** för klassen (inbjudan till finaltillfället).

4. Under finalen av Gulduppsdraget får eleverna skriva egna motiveringskort. Dessa läses sedan upp inför klassen, innan de postas till Schwartz som inspiration. Efter besöket skickar vi tillbaka elevernas arbeten till dig, tillsammans med ett tackbrev från medarbetarna som du gärna får läsa upp för eleverna.

Materialet består av:

- Lärarhandledning – juryns motivering, brev från Redaktör Schwartz, kopieringsunderlag för ordmemory och referenslistor med passande böcker av Barbro Lindgren samt med kapitelböcker som eleverna kan läsa på egen hand inför finaltillfället
- Elevmaterial – penna, guldkuvert och motiveringskort (fås på plats)
- Extra undervisningsmaterial – länkar med mer information om pristagarens verk

Handledningen är ett stöd för din planering av de två undervisningstillfällena i klassrummet.

Anpassa övningarna till de arbetssätt och arbetsformer som utvecklar eleverna på lämpligast sätt. Tidsåtgången är en rekommendation som kan anpassas efter klassens förutsättningar.

Undervisningsmaterial

Alla breven (numrerade) får du under första besöket på Berättarministeriet. Breven finns också bifogade i lärarhandledningen om du vill läsa dessa i förväg. Om ni vill fördjupa arbetet med Guld-uppdraget ytterligare finns material att tillgå på länkarna nedan.

- Mer om Barbro Lindgren finns på ALMA:s hemsida och via länken nedan:
www.alma.se/sv/Pristagare/2014/
- Om du vill veta om pristagarna och deras verk kan du använda dig av Läsnycklar. Läsnycklarna ger dels bakgrund om författaren eller illustratören och berättar lite om temata och stilistik i något eller några av pristagarens verk. De är tänkta att kunna användas i bokcirkel, för skolarbete eller som inspiration till vidare läsning:
www.alma.se/Pristagare/Lararhandledningar/

Lektion 1

Lärlarlett textsamtal, samtala i grupp, fundera kring svåra ord

Eleverna lyssnar till uppläsningen av **BREV 1** från redaktör Schwartz som förklarar vad ALMA är. Redaktören ber om elevernas hjälp för att förstå hur juryn har tänkt. Du leder ett textsamtal där eleverna får samtala om textens centrala innehåll och budskap.

Börja med att berätta för eleverna att ni har fått ett brev från redaktör Schwartz. Fråga eleverna vad de kommer ihåg om redaktören. Läs sedan upp brevet från redaktören för eleverna. Använd högläsningsspasset som utgångspunkt för frågor, samtal och diskussion.

Genom att skriva de svåra formuleringarna ur brevet på tavlan kan du lista centrala delar i textens innehåll och det som eleverna uppmärksammar under och efter högläsningen.

Läs sedan upp juryns motivering för eleverna och för ett textsamtal kring den. Visa den samtidigt på tavlan om du har projektor eller låt eleverna få egna kopior. Låt eleverna diskutera varför juryn har valt att använda så svåra ord, fråga vad synonymerna är och om vikten av ett stort ordförråd. Lista gärna några synonymerna på tavlan och låt eleverna komma på exempelmeningar då ordet passar bättre och sämre. Exempel kan vara mamma (mor, morsa m.fl) eller kille (gosse, pojke, snubbe m.fl).

Låt eleverna själva skriva upp ord från Schwartz brev och juryns motivering och beskriva vad de betyder. Samla in elevernas anteckningar och berätta att du kommer skicka dessa till redaktör Schwartz (det behöver du dock inte göra på riktigt). Om tid finns kan du låta barnen öva på de nya orden genom att spela ordmemory. Spelet innehåller även adjektiv som kan vara bra att kunna när man pratar om böcker i stort, så som "gripande" och "unik". På sidan 6 hittar du kopieringsunderlag för det.

Förslag på frågor att lyfta innan, under och efter textsamtalet:

Varför tror ni redaktören har skickat ett brev till oss? Vad tror ni redaktören kommer att berätta? Vilka nya ord har vi stött på? Dyker det upp några frågor när vi läser texten? Vad vill redaktören säga oss? Fick vi reda på det vi tänkte oss? Vad vet vi om ALMA/Astrid Lindgren/jury/pristagare? Du kan välja att introducera pristagaren närmare med underlaget Mer om pristagarens verk.

Tidsåtgång:

cirka 60 min

Brev 1

Hej barn!

Vilka fina böcker ni har skrivit. Några av er kanske blir författare när ni blir stora. Om ni skriver böcker för vuxna kan ni få Nobelpriset som är tio miljoner kronor. Om ni skriver för barn kan ni få Alma-priset som är fem miljoner kronor. Barn är ju bara hälften så stora som vuxna.

Alma är ett flicknamn. Men här står de båda första bokstäverna, A och L, för Astrid Lindgren. Henne känner ni säkert till. Det var hon som skrev böckerna om Pippi Långstrump och Emil i Lönneberga och många andra. Om ni inte har läst böckerna själva, har ni kanske sett filmerna.

Astrid Lindgren blev väldigt gammal, 94 år. När hon dog år 2002 beslöt man att skapa ett pris till hennes minne. Priset delas ut en gång om året till en barnboksförfattare, illustratör, berättare eller läsfrämjare. Vem som ska få det bestäms av en grupp människor som kallas jury. De väljer bland en massa namn som skickas in från hela världen.

År 2014 gick priset för första gången till en svensk författare. Hon heter lustigt nog också Lindgren, Barbro Lindgren. Men de är inte släkt. Lindgren är det 25:e vanligaste efternamnet i Sverige. Över 23 000 personer heter så.

Barbro Lindgren har skrivit mer än 100 böcker, både för barn och vuxna. Hon har även själv illustrerat flera av sina böcker. En del av böckerna innehåller mycket humor och känslor som glädje och sorg. Den första boken hon gav ut heter Mattias sommar och den kom år 1965. Min egen favorit heter Vems lilla mössa flyger. Den har också blivit en teaterföreställning, kanske någon av er har sett den?

När juryn har utsett pristagaren lämnar den en förklaring som kallas motivering. Fast den är skriven för vuxna, inte för barn. Så här slutar motiveringen för valet av Barbro Lindgren: "Med absolut gehör gestaltar hon så väl ljusa lyckoögonblick och lekfulla upptåg som livets gåtfullhet och dödens närhet".

Vad tror ni att juryn menar? Vad betyder "absolut gehör", "gestaltar" och "upptåg"? Jag vill nu att ni ska hjälpa mig med att förstå vad juryn har skrivit. Fundera på vad orden i motiveringen betyder och skriv ner vad ni tror. Ge det till er lärare som skickar det till mig på Berättarministeriet. Jag är väldigt nyfiken på att se vad ni kommit fram till.

Lycka till!

Redaktör Schwartz

Mer om pristagarens verk

Barbro Lindgren, född år 1937, är en svensk författare. Hon har skrivit bilderböcker, lyrik, teaterpjäser och barn- och ungdomsböcker. Hennes första bok heter Mattias sommar och kom ut år 1965. Fram till idag har hon gjort runt 100 olika verk som blivit översatta till ca 30 språk.

Barbro Lindgrens berättelser är ofta humoristiska och uttrycker känslor som vi alla kan känna igen oss i.

Barbro Lindgren har en konstnärlig utbildning och har själv illustrerat flera av sina böcker, bland annat berättelsen Loranga, Masarin och Dartanjang. Med Sagan om den lilla farbrorn påbörjade Barbro Lindgren ett mångårigt samarbete med illustratören Eva Eriksson. Deras största succé är serien om lille Max som handlar om vardagliga äventyr i ett litet barns liv.

Jättemhemligt, Världshemligt och Bladen brinner heter böckerna i Barbro Lindgrens självbiografiska dagboksserie. Författaren berättar om en ung flickas funderingar kring livets mening och kärleken.

Juryns motivering

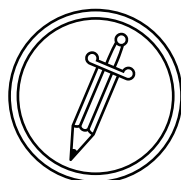
Barbro Lindgren är en litterär nydanare. Hon har med språklig djärvhet och psykologisk nyansrikedom förnyat inte bara bilderboken för de allra minsta utan också den absurda prosaberättelsen, den existentiella barndikten och den realistiska ungdomsskildringen. Med absolut gehör gestaltar hon såväl ljusa lyckoögonblick och lekfulla upptåg som livets gåtfullhet och dödens närhet.

Ordmemory

---

djupt	allvarligt, något som får en att tänka	målände	en beskrivning där man ser allt framför sig
djärv	modig, orädd	genre	typ av berättelse, tex skräck eller kärlek
nyansrik	varierad, på många sätt	absurd	orimlig, som inte kan fungera
existentiell	som handlar om livets mening	realistisk	sann, som i verkligheten
skildring	berättelse, beskrivning	gestalta	skapa, forma
upptåg	bus, skämt	gåtfull	mystisk

---

humoristisk	rolig	unik	ovanlig, speciell
romantisk	kärleksfull	trist	tråkig
hårresande	läskig, spännande	tankeväckande	intressant, får en att tänka
sorglig	ledsam	dramatisk	när det händer mycket
illustration	tecknad bild	inspirerande	något som ger en idéer
	gripande	något som "griper tag i en", berör	

Lektion 2

Samtala om Barbro Lindgrens författarskap

Läs upp **BREV 2** från Redaktör Schwartz. Diskutera innehållet i brevet och se till att eleverna förstår uppdraget. Uppdraget är följande:

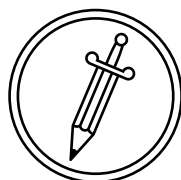
Ni väljer tillsammans en kortare berättelse eller dikt av Barbro Lindgren som ni läser och diskuterar i helklass eller mindre grupper. Se referenslista för tips på passande böcker.

Förbered frågor att diskutera efter läsningen. Vad handlar berättelsen om? Vilka karaktärer finns med? Vilka tankar och känslor väcker texten? Ta gärna inspiration från ordmemoryt från förra lektionen.

När Lektion 2 är genomförd, återstår bara ett moment: **BREV 3**. I detta brev, som med fördel läses upp någon dag efter Lektion 2, bjuder Schwartz in barnen tillbaka till Berättarministeriet, för att ge boktips till medarbetarna på bokförlaget. Förbered gärna barnen inför finaltillfället genom att be dem att tänka ut en bok eller författare som de tycker om. Om tid finns får ni gärna ägna en stund åt egen läsning (se referenslista för boktips), men det går förstås bra att enbart diskutera BREV 3.

Tidsåtgång:

cirka 1-2 x 60 min

Brev 2

Hej barn!

Vad bra ni har tänkt till om de där orden i Almaprisjuryns motivering. Eftersom Barbro Lindgren skriver för barn är det ju bra om barnen förstår varför vuxna tycker att hon är så bra. Men det är ju inte säkert att vuxna har samma smak som barn. Eller att vissa barn har samma smak som andra barn. De vore roligt att höra vad ni tycker om Barbro Lindgrens böcker.

Kanske kan er lärare hjälpa er att hitta en bok som ni kan läsa ur tillsammans. Vilka ord tycker ni bäst beskriver Barbro Lindgrens berättelser? Håller ni med om juryns motivering?

Själv tänkte jag precis sätta mig och läsa en av mina favoritdikter av Barbro Lindgren, som heter Gärna vill jag vara ett träd. Här får ni ett smakprov:

Gärna vill jag vara ett träd
Ja, gärna vill jag vara ett träd
Jag skulle stå på en äng för mig själv
Och tänka som man tänker
På hur vinden far
Och stjärnorna blänker...

Vänliga hälsningar,

Redaktör Schwartz

Brev 3

Hej barn!

Jag är så nyfiken på att höra vad ni har tyckt och tänkt om Barbro Lindgren. Jag är också nyfiken på att höra om vilka som är era egna favoritförfattare och favoritböcker och vad det är som gör dem så bra. På tal om det. Mina medarbetare på bokförlaget är i behov av nya idéer. Sist ni var här gav ni dem så mycket fantasi, men nu verkar det som om deras fantasi har tagit slut igen. Jag försöker få dem att läsa fler böcker, men de vet inte vilka de ska välja.

Skulle ni vilja komma till Berättarministeriet igen och berätta om en bok, karaktär, eller författare som ni gillar? Mina medarbetare skulle verkligen behöva inspiration.

A handwritten signature in black ink that reads "N. Schwartz". The signature is written in a cursive, flowing style.

Redaktör Schwartz

Lästips

Lästips inför lektionstillfälle 2 i klassrummet

- Barbro Lindgrens självbiografiska uppväxtskildring Jättehemligt (Raben och Sjögren, 1971)
- Diktsamlingen Gröngölingen är på väg (Raben och Sjögren, 1974),
- Diktsamlingen Längst inne i mitt huvud (Raben och Sjögren, 2005),
- Barbros bästa. Berättelser av Barbro Lindgren (Raben och Sjögren, 2012), en samlingsbok som innehåller utdrag ur olika böcker, såväl dikter, som enklare berättelser och bilder.

Lästips inför finaltillfället på Berättarministeriet:

- Kapitelböcker, ungdom yngre (Hcg)
- Bana Alabel, Hallå världen (Libris förlag, 2018)
- Moni Nilsson, Så mycket kärlek kan inte dö (Natur och Kultur, 2018)
- Kerstin Lundberg Hahn, Min Hemliga tvilling (Rabén och Sjögren, 2018)
- Martin Widmark, I rosens mitt (Bonnier Carlsen, 2017)

Tunna böcker

- Annelie Drewsen, Spring Amina (Nypon förlag, 2014)
- Eva Salqvist, Julia finns inte (Idus förlag, 2017)

